

BIZALOM

*Havonta kétszer megjelenő szemle,
a világ folyásáról és az ember alkotásairól.*

7. szám.

I. évfolyam.

1930 április 1.

ELŐFIZETÉSI ÁR egész évre 3 pengő, számonként 16 fillér.

Csodálatos feltalások.

Irt.: *Walpach Heinz Róbert.*

EDISON TALÁLMÁNYAI.

„A lángelme egy századrészben sugallat és kilencvenkilenc századrészben veríték.” Ez a mondás a nagy, jelentékeny amerikai feltalálótól, *Edisontól* származik, aki élete célját így fogalmazta meg: „Az volt a céлом, hogy könnyebbé tegyem a szegényember életét és amennyire tőlem telik megszabadítsam a világot a nyomorúságtól.” Edison bölcsőjénél senki sem jósolta volna meg pályáját és fejlődését. Teljesen szegényen került a kis Tamás a kemény életküzdelembe. Az iskolázása nagyon fogyatékos volt s ma mégis, ha azt kérdezzük, milyen ház az, amely egy hét alatt elkészül és akár száz esztendeig eltart? az egész világ tudja a választ: a csoda Edison-nak, a nagyhírű amerikai feltalálónak az alkotása: a cementház. Vagy azt: mi az a gép, amely beszél és énekel? Mi az a szerkezet, amelynek segítségével ezer kilométeres távolságra is beszélgethet egymással két ember? Mi az, ami mozgó emberek képét vetíti a kifestített vászra? Mindenki tudja a feleletet, hogy a cementházat, oa beszélőgépet, a villamos izzólámpát, a javított távirót és a javított telefont, mozgófényképet és a mi korunknak még sok-sok más csodáját Edison találta fel. Nem hiába nevezték el Amerikában varázslónak, — meg is érdemli ezt a nevet, mert csak a furcsa varázslatokat lehet az ő bámulatos és mindenkit meglepő találmányaival összehasonlítani.

1847-ben, február 10-én, Ohio amerikai állam Milan nevű városában született Edison Alva Tamás, a csodálatos ember. A szülei nagyon szegény sorsúak voltak és a kisfiú mindössze két hónapig járhatott iskolába. Ettől fogva az édesanyja taníttatta írásra, olvasásra. Hét esztendősen korában a családjával átköltözött

Port-Huron városába, mert az atyja úgy gondolta, hogy ott segíthet majd a nagy nyomorúságán. Mikor megtelepedtek, a kis Tamás a szülei elé állt:

— Mától fogva én is dolgozni akarok!

Ezt mondotta és büszkén vetette fel a fejét. Az apa elnevette magát.

— Ugyan, mit tudnál csinálni, te csöppesség?

A fiú elhallgatott, de másnap kiment az állomásra, ahonnan Detroitba indult minden reggel a vonat. Bement az állomásfőnökhöz, beszélt vele és másnap este már ő vitte haza a vacsorára valót. Ekkor dült Amerikában a polgárháború és a lakosság alig várta, hogy híreket kapjon a csaták színteréről. Edison a vonattal utazott és az állomásokon újságot árusított. Ha valami nagyon érdekes és fontos hír volt a lapban, a rendes áránál jóval többet is kapott érte.

Az üzlet jól ment és Edison néhány év alatt anynyi pénzt takarított meg, hogy egy régi nyomtatógépet és betűket vehetett. Lapot csinált a robogó vonaton. A tizennégy éves fiú a vonat poggyászkocsijában rendezte be a szerkesztőséget és a nyomdát is. Persze nem az egész újság készült magán a vonaton, mert hiszen kis kézi betűszedő-berendezésével útközben, a vonat folyamatos rázása miatt, hiába állította volna össze a betűsorokat, mert nyomban összedültek volna. De az állomásokon, ahol a vonat néhány percig vesztegelt, kiszedte a kis lap szövegét és kézinyomdáján azután már menetközben is kinyomtathatta az újságot. Az állomásfőnök, aki szinte atyai szeretettel viselkedett a kis Tom iránt — ahogyan Edison keresztnévét meg rövidítve mondták —, megtette gyakran azt is, hogy ha a táviró útján némely fontosabb hírt megtudott (mert a táviratozást is ő végezte), sietve leírta és amikor a vonat az állomáson vesztegelt, átadta Edison-nak. Ezek a hírek sokkalta újabbak voltak, mint aminőket az aznapi újságok közöltek és Edison nagyon jól ismerte ennek

a friss értesülésnek az értékét. Ilyenkor, ha pártfogója jóvoltából érdekes híreket kapott, nyomban visszavonult kis műhelyébe és bár nagy vesződéssel és hihetetlen erőfeszítéssel, de mégis kiszedte és a robogó vonaton ki is nyomtatta a lapját. Mivel pedig a lapkiadással járó összes munkákat — szerkesztést, nyomtatást és árusítást — maga Edison végezte el, az élelmiszerek árusításán kívül, ebből a kis vállalatból is körülbelül 50 dollárt tehetett félre.

A kis lapocskának és az ifjú lapkiadónak a neve kezdett világhírré kapni. Egyszerre azonban egészen váratlanul szerencsétlenség érte Edisons. A poggyászkocsiban berendezett kis műhelye olyan zavart okozott, amely könnyen végzetessé válhatott volna. Edison barátja, Maisonville, újságot és élelmiszert árusított az utasok között, míg ő maga a műhelyében, ahol az újságot nyomtatta, vegyszerei kísérleteket végzett. Itt akarta folytatni azokat a kísérletezéseket, amelyeket odahaza, a szülői ház pincéjében kezdett meg. Ez okozta ifjú életének legszomorúbb napját. Javában dolgozott, mikor egyszerre csak a vonat hirtelen zökkenet egyet és a következő pillanatban a poggyászkocsi lángborult. A vonat zökkenésekor ugyanis Edison kezéből kiesett a foszforos üveg, amellyel éppen kísérletezett és a foszfor nyomban meggyulladt. A tűz néhány pillanat alatt elharapódzott és az egész vonat lángborult, ha a mozdonyvezető észre nem veszi.

A tüzet hamarosan sikerült elfojtani. Oltás közben a mozdonyvezető egy szót sem szólt, de amikor már elhárították a veszedelmet, Edisonra támadt. Goromba szóval korholta a fiút, amiért ekkora bajba sodorta. Mikor pedig a vonat néhány perc múlva elérte a következő állomást, galléron ragadta Edisons, kitette őt a vonatból s utána dobta a kis műhely minden berendezését. Aztán fűtült a mozdony, a vonat elindult és a későbbi nagy feltaláló ott állt a szerteszórt holmijai között, búsan bámulva az elrobogó vonat után.

De nem olyan fiú volt, akit a csapások egyhamar megtörnek. Néhány hétig kenyér nélkül maradt ugyan és a félretett pénzből kellett élnie, de addig könyörgött első jótevőjének, az állomásfőnöknek, míg vissza nem adták a keresetét.

A főnök azonban tréfásan kérdezte tőle:

— Nem csinál-sz-e majd magint bajt?

— Most már vigyázok! — válaszolt Edison komolyan.

Alig foglalta el régi helyét a robogó vonaton, izgalmas kalandban volt része.

Az ifjú Edison ugyanis nagyon szerette a gyermekeket és a vasút mentén lakó fiúk között nem volt népszerűbb ember, mint az újságos Tamás, akihez már csak azért is ragaszkodtak, mert mindegyiknek tudott valami furfangos masinát csinálni. Kis barátai között a város állomásfőnökének fiacskája volt a legkedvesebb. Egyszer ez a gyerek éppen akkor került a vágányok közé, amikor árukkal megrakott teherkocsikat csatoltak a vonathoz. Robogva tolattak arrafelé és a gondatlan fiút néhány pillanat választotta csak el a haláltól, mikor Edison észrevette a veszedelmet. Villámgyorsan olt termelt, felkapta a gyermeket és kiugrott vele a sínek közül. A következő pillanatban a vasúti kocsik összeütköztek. Az életmentő Edison karjai között vitte az ijedségtől és rémülettől elájult fiút az apjához, aki nem tudta, mivel háálja meg a hősi cselekedetet. Pénzt kínált jutalmul, de Edison szabadkozott:

— Igazán nem pénzért tettem . . .

— Hát mit adjak önnek azért, hogy a fiam életét megmentette? — kérdezte az állomásfőnök.

— Nem kérek semmit — válaszolt az ifjú. — De ha mindenáron jót akar tenni velem, engedje meg, uram, hogy itt, az állomás táviróhivatalában megtanuljak táviratozni.

Persze, ezt a kérését szívesen teljesítették és Edison, aki a villamosság csodái iránt nagyon érdeklődött, másnap megkezdte tanulását. Nemsokára azonban már megint eltűnt az állomásról és csak két-három nap múlva került vissza. Amikor visszatért, a táviratozásnál használt összes készülékek tökéletes mintáit hozta magával. Egy műhelyben volt és maga csinálta meg az újfajta táviratozószervezeteket. Ezek oly, tökéletesek voltak, hogy próbaképpen fel is szerelték és Edison a táviróállomást összekötötte a várossal.

Ebben az időben a telegráf (távíró) még nagyon primitív (kezdetleges) fokan állott. Edison egy jelentékeny jobb készüléket szerkesztett, és még néhány más találmánya folytán abba a kellemes helyzetbe került, hogy hozzájutott 40.000 dollárhoz. Ezt a pénzt arra használta, hogy teljesen a találmányainak szentelje magát. Bostonban felállította saját fényesen berendezett műhelyét, melyben 50 embert foglalkoztatott, s maga csaknem éjjelnappal dolgozott. Nemsokára sikerült neki feltalálni azt a sürgönyzési módot, mely szerint egyidejűleg sok hírt lehet egyetlenegy dróton továbbítani, nemcsak egyet, mint addig. Ez a találmány akkor egészen felforgató erejű volt és gazdag emberré tette volna Edisons, de a hírheft pénzember, Jay Gould megfosztotta őt találmányának anyagi gyümölcsseitől.

Csaknem tönkremenne kellett ismét mindent előről kezdenie. Sok pénzt veszített ugyan el, de megmaradt a türelme, szorgalma és energiája. Edison valósította meg praktikusán a „dróton át való beszélés” gondolatát, ami ma már egészen magától értetődően hangzik, de akkor még nem létezett. Vagyis ő találta fel a *telefont*. Ettől már csak egy lépés kellett a beszélőgéphez, a *fonográfhoz*, ami a maga idejében óriási feltűnést keltett.

Edison beérhette volna ezekkel az óriási munkákkal, hogy átadja magát a jól megérdemelt nyugalomnak. De erre egyáltalában nem gondolt, feltaláló szelleme mindig magasabb terveket és célokat értelt meg fejében. Megpróbálkozott a villamos világítás területén. Alig lehet elképzelni, mily kezdetleges volt még akkor az utcai világítás. Csak itt-ott égett egy ivlámpa, amelynek használatához egy külön erőgép szolgált. *Napi 20 órai munkaidő mellett* sikerült neki néhány év alatt az első elektromos *izzókörtét* feltalálni, ami alapját képezte a ma csaknem mindenhol elterjedt villamos világításnak, s mindjárt ezután elektromosságmérőket, dinamógépeket és sok más erre a területre tartozó újítást talált fel.

Szüntelenül munkálkodni engedte nagy képességeit. Még sokáig nem érte be élete művével. 1889-ben szolgáltatva a világnak az első praktikusán használható *mozgófényképgépeket*. Ebben az irányban is hatalmas alapkövet tett le, amelyen később az egész filmtechnika felépülhetett.

Ezzel még távolról sincs kimerítve ez a nagy kutató és feltaláló tehetség. Csak egy részét akartuk itt felsorolni műveinek, amelyeket világhírű élet útján hozott létre anélkül, hogy egyszerű, egyenes jellemét a dicsőség fényében valaha is megtagadta volna.

Használhatjuk-e a fát takarmánynak?

Ez a kérdés különösen hangzik. És annál nagyobb a meglepetésünk, ha megtudjuk, hogy *hulladékfából*, fűrészporból stb. — amelyeket legjobb esetben fűtőanyagul használhatnánk — házi állataink számára tápláló anyag állítható elő. Erről a nagy jelentőségű hírről tudósít minket a német Bergius professzor életműve, aki vezetője a heidelbergi Szénvizsgáló Intézetnek, amely a Vilmos Császár Intézethez van csatolva.

Bergius professzor ezt a csaknem megoldhatatlan feladatot a következőképpen oldotta meg. Az átalakítandó fát először nagyon finoman fel kell aprózni, ezért erre a célra a fűrészpor, amelyet mint hulladékot az erdőben és fűrészműveknél nagy mennyiségben nyernek, különösen alkalmas. A felaprózott fát ennél az eljárásnál szárított dobokban szárítják és azután szétporlasztott sósav forró áramába hozzák. Ezáltal magas koncentrációjú cukorszirup keletkezik, amelyet ismét szét kell porlasztani és légüres térben ugyancsak a legapróbb csepp alakú hőfolyadékkal összehozni. Azáltal, hogy a hőfolyadék apró részei gyorsan viszik át a meleget a cukorszirup és sósavkeverék apró részeire, a facukor nem bomlik fel. *A facukor mint szürke por marad vissza és az állatok tápanyagául szolgálhat.*

Hogy a fának ez az elcukrosítása a mezőgazdaságra nézve nagy fontosságú, azt mindenki könnyen beláthatja, annyival inkább, minthogy a facukor erősen koncentrált és emellett nagyon olcsó tápanyag. Hány erdős vidék, amely azonban szántóföldekben szegény, használhatja fel a facukrot takarmánnyul a drága importált takarmány helyett. Mert hogy mit jelent a cukor az állati szervezetre nézve, azt minden gazda jól tudja. Talán már csak néhány év munkájába fog kerülni, hogy a facukrot kellő tisztítással és finomítással emberi tápláló anyagul is felhasználhassák. Jelenleg már fennáll a lehetőség, hogy — bármily különösen hangzik is ez — hulladékfából oicso áron tápláló anyagokat állítsanak elő. Stettinben máris van egy nagy fa-elcukrosító üzem (egy második Genfben van), amely évenként 15 millió kg facukrot állít elő.

Ezáltal a tudomány a mezőgazdaságnak nagy szolgálatot tett. Egy következő cikkben meg fogjuk mutatni, hogy a mezőgazdaságnak el kell hagynia az eddigi alapelveit és új irányvonalakat követni, ha igazán az emberiség javáért akar munkálkodni.

Forrongás Indiában.

Ázsiának délkeleti két hatalmas félszigete, Elő-India és Hátsó-India, de különösen az előbbi, csaknem teljesen angol birtok. Itt, Elő-Indiában, melyet röviden csak Indiának nevezünk, az államhatalom teljesen az angolok kezében van. Minden fontosabb közhivatalban angol ember ül, míg a hinduknak csak egy csekély töredéke vesz részt, rendszerint alárendelt állásban, az állami közigazgatásban. Az angol király egyúttal India császára is. Őt teljhatalmú alkirály képviseli Indiában, aki persze szintén angol ember. A hatalom székhelye London. Indiát joggal nevezik az angolok a „brit korona legszebb gyémántjának”, mert mérhetetlen gazdagságok kiapadhatatlan forrása ez az ország. Rizst, búzát, cukornádat, teát, pamutot, indigót, kávét stb. bőségesen terem. Vannak azonkívül szén-, vas-, arany- és sóbányái, nemkülönbön petróleumforrásai. Drágakövekben gazdag. Termékenysége óriási. Földje az emberiség legrégebb

műveltségének volt a hazája. Magas tudomány, gyönyörű művészet, mély vallásos bölcsesség termett itt, mely viszátkörözte India természeti szépségeinek sok csodáját. Valóban India nemcsak a gazdagság, hanem álomszerű szépségek birodalma is. India lakói, a hinduk, már többször megkísérelték, hogy lerázzák az angol igát, de minden megmozdulásukat az angolok vérbe fojtották. A függetlenségi eszmét mindenek ellenére sem sikerült az angoloknak a hindukból kiirtaniuk. Mindig akadt közöttük egy hős, aki hirdette, hogy India a hinduké, s a nép széles rétegei egyre sűrűbb rajokban csatlakoztak az apostol zászlója alá.

A legújabb hindu hőst Mahatma Gandhinak hívják, s jelenleg 61 esztendő. Nem fegyverrel, nem erőszakkal, hanem a törvények be nem tartásával, csendes ellenzésével, a fennálló rendszer el nem ismerésével akar küzdeni az angol uralom ellen.

Március elsején iratot küldött Irvin lord angol alkirálynak, melyben ezt írja:

„Mielőtt a polgári engedetlenség fegyveréhez nyúlunk — írja Gandhi —, én vállalom a kockázatot, melytől egész éven át húzódoztam, igyekszem megközelíteni és megtalálni a megegyezés útját. Az angol uralmat átoknak tartom, de nincs szándékomban egyetlen angol sem megsérteni vagy angol érdeket megbántani. Ha nem tudja megtalálni az utat, hogy véget vessen a felsorolt gonoszságoknak, ha levelem nem hatja meg szívét, március 11-éig várok, azután elindulok kíséroid-mel Asramomból, hogy megkezdjem a harcot a só-adó ellen, mely leginkább sújtja szegény népem. Jogában áll, hogy meghíúítsa szándékomat azzal, hogy elfogad engem, de reményem, hogy tízezren állnak készen fegyelmetten rendben folytatni munkámat.”

Erre az iratra Gandhi nem kapott választ, mire hetven főnyi önkéntes testőrsége kíséretében szerdán reggel elindult a nagy útra, a kilencvenhat kilométerre fekvő Cambey öböl felé, hogy *a tenger vizéből sót főzzön, és hogy útközben is a szikes vidéken a földből sót termeljen ki.* Így indította meg a harcot a hatalmas Anglia törvényei ellen, amelynek indiában monopóliuma a só, vagyis Indiában *senki sót magánhasználatra az állam megkerülésével nem szerezhet.*

Almadahadból, a mohamedán hinduk szent városából indult el Gandhi. A város határában összegyűlt több mint százezer főnyi tömeg hosszú darabon elkísérte, a környékbeli falvak küldöttsége pedig ajándékot hozott a vezérnek. Eljött egy dúsgazdag kalkuttai hindu kereskedő is és ötvenezer fontról (több mint 1.350.000 pengő) szóló csekket adott át Gandhinak, hogy használja föl a pénzt a függetlenségi mozgalom céljára.

Gandhi útjának első napja simán folyt le. Aszlati falu határában zászlóerdővel és zenével fogadták, este pedig népgyűlés volt, amelyen Gandhi élet-halál harca szólította föl a község lakosságát.

Londoni körökben különben számolnak azzal, hogy Gandhi letartóztatása küszöbön áll. A letartóztatásra az ad okot, hogy az ő fellépései következtében azokban a községekben, melyeken Gandhi átvonult, a hindu tisztviselők elhagyták helyüket.

Az elfogulatlan európai sok kérdéssel nézi Gandhi alakját és működését. Mindaz, amit tudunk róla, szimpatikus. Bizonyos, hogy őszinte jóhiszeműség, érdektelenség és igazi lelkesedés vezéreltik őt. Életmódja önmegettartóztató, lemondó. Külsője olyan, mint egy középkori szenté vagy remetéé. Ő tényleg hisz annak az igazságában, amit hirdet. Ő tényleg azt akarja, hogy „India a hinduké legyen”. De mit

ért ez alatt? Hogy gondolja ezt kiivetőnek? India óriási darab föld, sokkal nagyobb mint Európa; soha — az angolok uralma előtt — egy államban egyesülni nem bírt, az egyes részek törzsei örökös harcban voltak egymás ellen akár faji érdekeik, akár vallásaik különbözősége miatt, Tegyük fel, hogy az angol uralom megszűnnék: ez az állapot következne be újra, mert hisz India népeiben nincs meg az az öntudatosság s az a nagy szervező erő, ami az angol nép legjellemzőbb vonása! De Gandhi szemében valószínűleg ez nem is olyan fontos. Öneki valószínűleg az a főcélja, hogy az indiai felfogás, az igazi indiai érület, gondolkodásmód és lelkeség kerüljön megint felszínre, az angol életmód, az angol felfogások és szabályok helyett. De ezen a ponton is érthetetlennek tartjuk Gandhi álláspontját. Az indiai műveltség, vallás, irodalom, művészet és bölcsesség Krisztus születése előtt 4—5000 évvel érte el virágzása tetőpontját. Ami örök értékű volt ebben az ősidőben, az ősidőben, az befolyt már az emberiség tudatába. (E tekintetben a XIX. századnak nagy érdemei vannak.) A művelt emberiség felvette közkincsébe az indiai kultúra örökértékű elemeit s azokat viszi tovább haladása útján, de nem fordulhat vissza hozzájuk, nem térhet el attól a feladattól, amit a jelen ró reá.

S mi az a különleges feladat, amit a jelen ró az emberiségre, 20 évszázaddal Krisztus születése után? Az, hogy végre az összes emberi berendezkedések és alkotásokat a krisztusi bölcsesség és szeretet szellemében teremtsék meg, az, hogy végre a társadalmi beosztás, az államkormányzás, jogok kérdését ép úgy, mint a tudományok, művészet és szellemi élet kialakulását is ebben az értelemben irányítsa, mert az *utolsó óra ültött* s végső bomlás, nyomor, kétségbeesés jelei mutatkoznak. Az a feladata a mai emberiségnek, hogy amennyiben meg akar maradni embernek, végre valóságra váltsa, gyakorlatban megvalósítsa azt a szellemet, amely 2000 éven keresztül nem gyöngült meg s egyforma erősen ébresztette a lelkiismeret szavát.

Természetesen az összemérés feladatát csak úgy tudja megoldani, ha az *egyesek* változnak meg belsőleg s átalakulnak szabad akaratra, lelkiismeretességre s krisztusi ismeretre törekvő emberré. Ez a két tényező: az összemérés jelen életo feladatainak világos látása s az egyesek belső átalakulása adhatja meg csupán az erőt egy oly mozgalom sikeréhez, mint a Gandhié is, melynek végső célja mégis bizonyos igaztalanságok megszüntetése, azonban a *multba fordulás* (rég, idejét múlt kultúrák és életformák felújítása), a *jelen legnagyobb változásainak fel nem ismerése*: biztos sikertelenséget jelent még az oly jóhiszemű apostolnak is, mint Gandhi.

ÚGY SZERETNÉK...

Úgy szeretnék újból szebb idöket élni,
S mint apró gyermek, anyja keblén pihenni,
Nézni két szemét, mely tündöklö és fényes,
Csókjaimmal áztatni és mondani: Óh édes!

S újból szeretnék tipegve tanulni járni,
Minden segítség nélkül lábaimon állni,
Másként kezdeném jövendő életem,
Csak rád hallgatnék anyám, egyetlen mindenem.

Verö István.

Világ folyása.

Egy püspökhelyettes hirtelen halála. Vitéz Kende-Kirchknopf Gusztáv dr. evangélikus püspökhelyettes a Deák-téri evangélikus templomban a vasárnapi istentisztelet közben egyszerre rosszul lett, szédülten, félájtultan vitték föl az épületben levő lakására és két órával később meghalt. Isten kiválasztottainak is csak ritkán kijáró sors jutott osztályrészül hazája és vallása e derék katonájának, aki a háborúban gránátölcsérek peremén, a harctér poklának kábulatában vigasztalta a haladókát, végül pedig híven hősi életéhez, a túlsó világra tiszta lélekkel felkészülten, az Úr igéjének hirdetése közben dőlt ki a csatasorból.

Az állam és a főváros a munkahiány ellen. A kormány tagjai február 27-én délelött tíz óraker minisztertanácsot tartottak, amelyen a munkahiány kérdésével foglalkoztak azoknak az írásbeli betérjesztéseknek alapján, amelyeket a február 12-én tartott értekezleten és a következő napon nyújtottak át a miniszterelnöknek a különböző szakszervezetek vezetői.

A minisztertanács a munkahiány enyhítése érdekében elsősorban a közmunkák sürgös kiadása, továbbá más, az építkezést elősegítő intézkedések útján és főként az útépitések megvalósítása által kíván eljárni.

Az Erzsébet sugárút kérdését is tárgyalta a minisztertanács és elhatározta, hogy azokat az akadályokat, melyek ennek a nagy kérdésnek megoldása előtt vannak, a lehetőség szerint minél előbb igyekeznek elhárítani.

Megindulnak a közmunkák. A Horthy Miklós tízéves kormányzói jubileumát megörökítő törvény tudvalevően a nagyobbszabású közmunkák egész sorának megindítását határozta el. Mődunkban van, hogy az alábbiakban részletesen ismertetjük ezek közül azokat, amelyeknek végrehajtása a népjóléti minisztériumra vár, továbbá néhány olyan építkezést, amely bár a kormányzói jubileumtól függetlenül, de rövidesen szintén megindul.

Ezer munkásház az Óhegyen. Az említett törvényben elhatározott óhegyi építkezések részletei a következők:

Az óhegyi telektömb az óhegyi X. kerületében, a Maglódi-, az Ó- és Újhegyi-utak közt terül el, 110 ezer négyszögöl kiterjedésben. Ezt a telektömböt a kormányzó a Társadalombiztosító Intézet tulajdonába bocsátotta azaz a kötelezettséggel, hogy a Társadalombiztosító azon — a járulékbévételek felhasználásával — munkástelepet tartozik fölépíteni. Ezzel a mostani törvénnyel tehát az ipari munkás-ság tulajdonképpen jelentékeny nemzeti ajándékhoz jutott. Igaz, hogy ez a terület közművekkel még nincs ellátva, de a határoló utcákba be vannak vezetve és a kormány azok sürgös bekapcsolását fogja kívánni a fővárostól. Folyamatban van a terület városrendezési tervének elkészülése és ha ez meglesz, nem lesz akadálya, hogy a több mint ezer munkásház fölépítését megkezdjék. A földmunkák már most meg fognak indulni és ha a főváros költségvetésileg ezt a kérdést az idén már nem tudná megoldani, akkor a költségeket a Társadalombiztosító fogja előlegezni.

Az Óhegyen csupa egy- és kétszobás munkás családi ház épül, egyenkint 100 négyszögöles telken, az Albertfalva déli telepen pedig még 400.

A gyöngyösi nagy tüdőbetegszanatórium. Gyöngyös város fölött, a Mátrában épülő nagy tüdőbetegszanatórium építkezése folyamatban van és a sanatórium a jövő tavaszra megnyitható lesz.

A hadirokkant-otthon. A kormányzó nevére elnevezett hadirokkant-otthon terveit most vannak tárgyalás alatt. A Timót-utcai hadirokkant otthon ugyanis korábban tüzérségi kaszárnya volt, melyet a katonai kincstárnak ez év végén vissza kell adni. Mivel a németvölgyi-úti hadirokkant tüdőbeteg-barakkórházat kiürítették, ide fogják a hadirokkantokat a Timót-utcából áttelepíteni. A barakkokat természetesen fokozatosan át fogják építeni. Ez azonban csupán ideiglenes megoldás, arról még nem határoztak, hogy véglegesen hol építsék meg ezt az intézményt.

Itt emlékezünk meg a szolgálatban megrokkant hivatásos katonák otthonáról, amelyet a katonai kincstár fog Szegeden felépíttetni.

Magdolna szülészeti kórház és Horthy Miklós szeretetotthon. A székesfővárosnak is több olyan nagyszabású terve van, amelyek legközelebb a megvalósítás stádiumába jutnak. A főváros közgyűlése elhatározta egy nagy szülészeti kórház és otthon megépítését és pedig a budai oldalon, azután egy nagy szeretetotthonét, a kettőt együtt körülbelül 12—15 millió pengő költséggel. Az előbbi a kormányzó feleségéről Magdolna-otthonnak, az utóbbit a kormányzóról fogják elnevezni.

Négy-ötezer földmunkás jut munkához az ármentesítő munkáknál. A földművelésügyi minisztériumban tervezetet dolgoztak ki, mely szerint az ármentesítő társulatok már a legközelebbi jövőben megindítandó munkálataik során mintegy négy-ötezer földmunkást foglalkoztathatnak. A délfranciaországi árvízkatasztrófa következtében igen sok vasúti töltési- és útmunkát válik szükségessé Franciaországban, s ezért a kormány a külügyminisztérium útján lépéseket tett, hogy a párisi magyar követség ajánljon föl magyar kubikmunkásokat a francia újjáépítési munkálatokhoz. Körülbelül 2500 kubikus foglalkoztatásáról lehetne szó Franciaországban.

Meghalt a volt spanyol diktátor. Primo di Rivera volt spanyol diktátor, aki sok éven keresztül Spanyolországban úgyszólván korlátlan hatalmat élvezett s aki, mint a „Bizalom“ megírta, csak néhány hét előtt mondott le, Párisban szívszélhűtésben hirtelen meghalt. Régi cukorbaja ölte meg. Addig, amíg az óriási munkát — egy egész állam vezetését — végezte, legyőzte szervezete a betegségét. Amikor azonban kikapcsolódott a munkából s pihenni akart volna, összeomlottak erői. Párisi halotti besztertelésén két-három ember volt csupán. Rá is illik a jeles magyar költő, Vargha Gyula mondása:

„Bár garmada kincessel bírnál,
Lázár vagy, koldus vagy a sírnál.“

Holttestét valószínűleg Madridba, Spanyolország fővárosába szállítják.

A képviselőház részvéte Franciaországnak. Megírtuk, hogy Dél-Franciaországban borzalmas árvíz pusztított, melynek több száz emberélet esett áldozatul.

A Dél-Franciaországot sújtotta árvízkatasztrófa szomorú alkalmából a magyar képviselőház, az emberi összetartozás érzéséből vezettetve, a gyászoló Franciaországgal való együttérzését táviratban tolmácsolta.

A részvétet a francia képviselőház elnöke meleghangú táviratban köszönte meg.

Meghalt Fráter Lóránt dalköltő. Radics Bélát hamarosan követte az örökkévalóság útján másik neves muzsikuskunk is: Fráter Lóránt dalköltő, a „Nótás kapitány“, a magyar érzés, fájdalom és jókedv istenáldotta tolmácsa, aki hegedűjével, szép bariton hangjával maga adta elő népszerűsége szert tett nótáit. Ötvennyolc évet élt és úgy a huszárkapitányi uniformisban, mint civilben is olyan igazi magyar különlegesség volt, amilyen országunk határain túl nem terem sehol sem széles e világon. A „Száz szál gyertya“, az „Őszi rózsza“, a „Rácsos kapu“ és a „Tele van a város akácfavirággal“ s még számtalan közismert, szép magyar nótával irta bele Fráter Lóránt nevét a kortársak szívébe. Fráter Lóránt öt nappal ezelőtt mandulagyulladását kapott, s kezelő orvosa háromizben is végzett torkában operációt. Az utolsó operáció után a műtét helyén erős vérzés állott be, s az orvos tanácsára sanatóriumba vitték a beteget. Állapota azonban egyre rosszabbra fordult, s rövidesen a műtét után meghalt. Annak a szervének a megbetegedésebe halt bele, mellyel százezrek szívét indította meg. — Fráter Lóránt régi nemesi családból származik. A Ludovika elvégzése után mint honvédszártsist szolgált a 9-es huszároknál s 1906-ban kapitányi ranggal ment nyugdíjba. Függetlenség programmal annakidején képviselőnek is megválasztották abban a kerületben, amelyben született. Néhány lelkes barátja bejárta a kerületet, s a „Rácsos kapu, rácsos ablak“ nóta dallamára ezt a kortesnótát énekelték:

Mit ér Vezuv kráter nélkül,
Bécs városa Práter nélkül,
Túri vásár sátor nélkül,
A „tiszelt Ház“ Fráter nélkül.

Erre azután nagy lelkesedéssel megválasztották képviselőnek.

Fráter Lóránt az angol királyi családdal is atyafiságban állott. Mary angol királynőnek ugyanis a nagyanyja Ráday Claudia grófnő volt, Fráter nagyapja pedig Ráday Lajos gróf, amannak testvére.

A népszerű, derék férfiú holttestét a kerepesi úti halottasházban ravatalozták fel s több ezer főnyi közönség jelenlétében búcsúztatta Ravasz László püspök a halottat.

— A magyar keserűség vizébe — mondotta a püspök — az ég vigaszul egy száraz fadarabot, Fráter Lóránt hegedűjét dobta, amely megédesítette a bánat vizét. Gyógyulást, felüdülést hozott ez az édes-panaszos hangú hegedű. Fráter Lóránt Isten kedves ajándéka volt, mint egy édes álom, mint a selyem kendővel való simogatás. Hattyúsors volt az övé, aki belehalt a dalba, melyet énekelt. A régi regősökkel, talán még Árpád apánkkal, Tinódyval, Balassával érkezett lelke miközénk. Élete külsőleg mosolygás volt, de belülről magyar és örök tragédia. Sziszifuszi munkával építette s úgy enyészett el végül, mint egy csendes Fráter-nóta. A hegedű eltörtött, de amíg magyar lélek lebeg a puszták felett, dalai élni fognak és a magyarság mindig meríteni fog belőlük vizasztalást.

Csécsy Nagy Imre altábornagy vett ezután búcsút az egykori huszárbajtárostól, majd a cigányok eljátszották a „Tele van a város akácfavirággal“ és a „Csak még egyszer gyermek tudnék lenni“ című Fráter-nótákat.

A nyár elején indul a magyar óceánrepülőgép a Rothermere-dijért. A Magyar Aero Szövetség az idén nagyobb tevékenységet fog kifejteni a magyar repülés fejlesztése érdekében. A látványos repülőnapok sorozatát május 10-én a mátyásfüldi repülőmting nyitja

még. Május 25-én a fiatalság repülőderbyjét, az országos repülő- és siklómodelversenyt rendezik Budapesten a Vérmezőn. Július 5-re tervezik a budapesti repülőgyűjtőnapot, amelynek bevételét a spórtrepülés fejlesztésére fordítják. A vidéken Debrecenben és Miskolcon lesznek látványos repülések. Ugyanerre az időre várható a Rothermere-díjért induló oceanrepülőgépek érkezése is New-Yorkból, ami ha sikerül, kétségtelenül a legszenzációsabb eseménye lesz az 1930. évnek.

Egy angol bányamunkás érdekes pályafutása.

Az angol király, mint Londonból jelentik, James Brown munkáspárti képviselőt titkos tanácsossá nevezte ki. Ez a rang Angliában nem csak üres cím, hanem valóban kiváltságos helyet jelent a társadalom szemében. James Brown földhöz ragadt szegény bányamunkás sorából küzdötte föl magát képviselővé, a mai napig feleségével együtt egyszerű földszintes házikóban lakik és régi szegény életmódját folytatja. A király most őt bizta meg képviselőtével a skót egyház főgyülekeztén. Ez a hivatal, mely a Lord főbíztos címmel jár, egyike a legdíszesebb méltóságoknak, amelyet rendszerint a királyi család tagjainak, vagy előkelő főuraknak szoktak adományozni. Aki ezt a méltóságot viseli, annak rövid hivataloskodása alatt az uralkodót megillető tiszteletadás jár. James Brown és a felesége már az első alkalommal is nagy rokonszenvet keltettek méltóságátjeljes és mégis szerény fellépésükkel a skót egyházi gyűlésen. Általánosan tudott dolog, hogy Brown rendkívül becsületessége, jóhiszemősége, tudásvágya és szorgalma volt az, amivel kortársainak tiszteletét mind nagyobb körökben megszerezte, egészen a legmagasabb kitüntetésig.

Tanácskozás a nyolcórás munkaidőről.

Bethlen István gróf miniszterelnök elnöklésével ma délelőtt értekezlet volt a miniszterelnökségen a nyolcórás munkaidő kérdésében. Bethlen István gróf miniszterelnök megnyitó beszédében üdvözölte a munkadő- és munkavállaló-szervezetek képviselőit, majd visszaillesztetést vetett a keresetnyszocialista és szocialista munkásérdekeltségekkel ebben a kérdésben folytatott megbeszélésekre, amelyek során az a kívánság alakult ki, hogy a munkaidő napi nyolc órára korlátozassék s ez törvénybe iktattassék. Hangsúlyozta, hogy a kormány megfontolás tárgyává tette és teszi azokat a javaslatokat, amelyeket a munkásság képviselői eléje terjesztettek, ezek között a nyolcórás munkaidő bevezetésének kérdését is. Természetesen a kormány érintkezést keresett a munkaadó-érdekeltségekkel is és arra a meggyőződésre jutott, hogy az utóbbi kívánság olyan probléma, amellyel behatóan és részletesen kell foglalkozni. Mivel a munkaidő rendezése a termelés érdekeibe mélyen belenyúlik, meg kell fontolni a munkaidő korlátozásának gazdasági és szociális követelményeit. Meg kell vizsgálni, hogy a korlátozás mennyiben befolyásolja a termelés költségeit, nem vezet-e a termelés hanyatlásához és mennyiben hat vissza a munkásság megélhetésére. Ezeket a szempontokat egyformán figyelembe kell venni. Hiszen láttuk azt, hogy Anglia szénbányáiban a 8 órai munkaidő bevezetése oly káros hatással volt a közgazdasági életre, melynek következtében több üzemnek meg kellett szünnie s ezeknél az üzemeknél alkalmazott munkások munka nélkül maradtak. A magyar kormány tehát, mielőtt végleg meghatározná a maga álláspontját és döntene abban a kérdésben, hogy törvényjavaslatot terjesszen a törvényhozás elé a nyolcórás munkaidő bevezetéséről, meghallgatni kívánja részletekbe menően úgy a munkavállalók, mint a munkaadók véleményét. Éppen ezért a népjóléti

és munkaügyi, valamint a kereskedelemügyi kormányzat kérdőpontokat állított össze. Az egyes iparágak helyzete a nyolcórás munkaidő kérdésével szemben nagyon különböző, így valószínű, hogy az intézkedések szempontjából bizonyos különbségeket kell tenni a jövőben az egyes munkaadókkal s nem lehet a munkaidőt egységesen rendezni. Úgy a népjóléti és munkaügyi, mint a kereskedelemügyi kormányzat kérdései mindkét csoporthoz, a munkavállalók és munkaadók csoportjához szólnak, de természetesen más alapelvekből.

Ezután a miniszterelnök arra kérte a megjelenteket, hogy mielőbb feleljenek a minisztériumok kérdőívére s a helytálló feleletre szükséges adatgyűjtés munkáját sürgősen folytassák le. Ha ez megtörtént, a mai tanácskozás megismétlődik, mert a mai nehéz gazdasági viszonyok között különösen fontos, hogy a három tényező: a kormány, vállalkozás és munkástársadalom kölcsönös megértéssel igyekezék megoldani a megélhetés problémáit.

A genfi vámkonferencia 5 heti tanácskozás után véget ért s bár jött létre benne egyes államok közötti kereskedelmi szerződésekre vonatkozólag valamiféle egyezményes megállapodás: céljál, a „vámfegyverszünet“ megkötését távolról sem érte el. Így a nemzetközi egységes gazdaság előkészítése tekintetében komoly jelentőséget sajnos nem tud felmutatni. Vezetői maguk is érzik, hogy a világ gazdasági helyzetének javítása szempontjából mily végtelen sajnálatos, hogy a vámtárgyalások csak így csekély eredményt tudnak felmutatni s ezért tervbevétték a konferencia folytatását, — azonban nem „vámfegyverszüneti“, hanem csak „gazdasági konferencia“ cím alatt.

A szövetség megújítása.

Steffen Albert regénye.

(Fordította: L. G. L.)

7.

(Minden jog fenntartva.)

Lelekének legbensége készítette őt arra, hogy Dóra képét mindig újra meg újra maga elé idézze. S Dóra arcának minden gyöngéd vonalából más és más édesen szent érzés szállt feléje. Ha ő, a férfi, ebbe az arcba belemerült, mintha a világ legmagasabb titkait érezte volna át. Ebből az arcból szólt hozzá az a tisztult szellemiség, amit mostantól kezdve György oly nagy-nagy vágyakozással törekedett megtalálni.

György naphosszat nem tudott betelni azzal, milyen gazdaggá tétetett. Mintha egy más világból való érzélem költözött volna belé, egy általa eddig alig észrevett lény, a felesége, birodalmából. Dóra lelke mindig György lelkét kereste s ily szavakat sugdosott felé: „En melletted vagyok, jelenteni szeretnék valamit a Te életedben. Éretted mindent el akarok szenvedni. S olyan dolgokat akarok a Te számodra gyűjteni, amelyeket énnélkülem nem élhetnél át, mert Te másfajta vagy, mint én, Te férfi vagy, én pedig nő, s egyikünk sem tudja átélni azt, amit a másik. Te nem érezheted azt, ami bennem remeg, amikor például egy kis gyermekre nézek. Ime, fogadd be az én lelkeim kincseit...“

György szüntelenül észlelte, hogy Dóra lelke hogy ömlik át az övébe, s többé már nem érezte magát magányosnak. Tudta, hogy ezentúl otthona lesz.

Amikor beesteledt, egy szabad kilátópontra ért. A távolba nézett, melyben zöld erdőségek kékségbe olvad-

tak, hogy végül havasok gyöngéd, ezüstszinű cik-cakja váltsa fel őket. Aztán a közelben kereső szeme megpillantotta a kis villanegyedet, ahol laktak, s hamar megtalálta benne a maga házacskáját. A végtelenség tereiről tekintete folyton erre az egy pontra tért vissza.

A nap leáldozott. Ekkor látta, amint felesége az ablakhoz lép, s nézi, hogy száll le az este. Fehér blúz volt rajta. Amikor az asszony felemelte fejét, s arcának telt oválja láthatóvá vált, György anélkül, hogy arcvonását a távolság miatt ki tudta volna venni, mégis részt vett mindabban, amit asszonya érzett.

Egyre sötétebb lett. Az asszony ott maradt, s még mindig kinézett az ablakon. Arca elmosódott. Hajfonata mintha lehanyatlott volna. Úgy látszott elfáradt s elálmósodott. György lelke így szállt felé: „Merülj el, én kedvesem, mély álmodozásodba, álmodj, aludj, azután találkoznunk kell az álmok birodalmában. Ez az alkonyat, melynek mindketten együtt áldoztunk, legyen főpapja örök házasságunknak...”

*

Kifelé minden a régiben maradt egyelőre. A férfi nem szólt átalakulásáról. Belsőleg azonban másként élte az életét. Míg eddig egyáltalán nem törődött Dóra érzéseivel s gondolataival, most azon volt, hogy megismerje Dóra lelkét. Beleélte magát a hangja csengésébe, testének mozdulataiba, egész lényébe, hogy megközelítse belső énjének színét és mívoltát. Még azt is találgatta, mi okból választotta s hordta aznap éppen ezt, vagy azt a ruhát. Mindennap új módszerrel kísérletezett, hogy Dóra életébe hatolhasson.

Egy este egy kis pataknál talált Dórára, ott ült a parton, s a csobogó víz fodraiban merült el a szeme. S amikor Dóra elment onnan, leült a helyére, s az ő módján bámulta tovább a kis patakat. S az akkor sok titkot árult el neki Dóráról.

És mégis jó néhány hét telt el, míg arra a gondolatra jutott, hogy kikutassa Dóra kedvenc könyveit. Amikor elolvasta őket, ráébredt a maga lényének sokféle hiányosságára. Igyekezett pótolni ezeket. Elsősorban arra eszmélt rá, hogy eddig csak a saját teste kényelmével s örömeivel törődött s észre sem vette ember-társait. Mostantól kezdve az a törekvés hatotta át, hogy megismerhesse azoknak az embereknek tulajdonságait és életkörülményeit, akikkel a napi élet összehozta őt. Így sohasem sejtett betekintések nyíltak meg művészetszámára, s festői munkásságának új, nagy lendületes korszaka készülőddött. Gondolatban mindazt, amit tapasztalt és tervezett, elmesélte feleségének.

Ámde még mindig úgy ült ott a régi sarokban, mint azelőtt. S Dóra is kerülte a tekintetét.

A lebetegedés időpontja közeledett. S egy napon, Dóra sok kínlás, jajveszékés, s az egész lét elátkozása után, egy kisleánynak adott életet. Mikor minden túl volt, mélyen fellélegzett, mindenkit elküldött maga mellől, magához kérte az urát. György kezét a magáéba vette s így is tartotta, míg az érintés által megnyugodva, elégedett, csendes álomba merült...

György úgy érezte, minthogyha az asszony keze templomba vitte volna őt.

KILENCEDIK, TIZEDIK ÉS TIZENEGYEDIK FEJEZET.

Ugyanezen a tavaszon meghalt Dóra nagyatyja, az aggyastán professzor: Moosach Adrián, aki valamikor azt a regegyűjteményt is összeállította, melyben a Moosach család származásáról — a jó és rossz testvéréről — szóló

rege is benne volt. Az öreg professzort két fia gyászolta. Az egyik volt Dóra atyja: Moosach Albert, a bűnügyi antropológia tanára, aki annak idején mikor „a rossz testvér leszármazóit” kereste a város külső részeiben, György rajzolótehetségét is felfedezte és őt kiemelte abból a csúf és szerencsétlen környezetből, melyben gyermekkorát töltötte. A másik fiú volt: Moosach Hartmann, aki azonban állandóan messzi országokban, leginkább Afrikában tartózkodott, a haláleset alkalmával is, úgy-hogy csak utána néhány hétre tudott haza érkezni. Ez a Hartmann egészen más volt, mint Albert s Albert szíve mélyén mindig idegenkedéssel gondolt Hartmannra. Valami azt súgta neki, hogy bár édestestvérek, Hartmann mégsem a regebeli jó testvértől származik, mint ő maga, — hanem a rossztól. Legalább is Hartmann egész lényé inkább a család rossz ágával mutatott rokonságot, mint a jóval.

Hartmannak már kora gyermekiségében sok furcsa tulajdonsága mutatkozott. Órákon át szeretett térképek előtt ülni s elmélyedten bámulta azokat a felületeket meg színfoltokat, melyek Ázsia, Afrika s Amerika távoli, ismeretlen területeit jelölték. Ebbe a báméskodásába úgy belefeledkezett, hogy minden más dolgát, kötelességét teljesen elhanyagolta. Ezért lelkiismeretlennek tartotta őt mindenki.

Már 20 éves korában részt vett egy nagy madagaszkári expedícióban. Visszatérve onnét néhány új béka-fajt mutatott be a tudományos világnak és ezekről szóló könyvével megszerezte a „doktori” címet, dacára annak, hogy senki sem viseltetett iránta jóindulattal. Végtelen hiú volt és mindennél jobban vágyódott hírnév után, — azonban az igazán tudományos körökben elismerésre nem tudott szert tenni, mert munkái nem voltak eléggé alaposak és lelkiismeretesek. Egyéb társaságok pedig kerültek őt, mert tudták róla — hisz maga csinált legkevésbé titkot belőle —, hogy a legdurvább élvezeteket hajlítsza. Minden becsületet, nemes törekvéstől megvetéssel nyilatkozott s modorában állandóan gúny és nevetés tárgyává tette az emberek magasabbra irányuló lelki vágyait. Ezt a gúnyt és cinizmust, ami teljesen elhatalmasodott rajta, ép azok a jobbra való emberek, kikhez szíve mélyen vonzódott, egyáltalán nem tudták elviselni s mind visszavonultak tőle. Így tervei egymásután dőltek dugába. Végül is az a tény, hogy senki sem tisztelte őt, mérhetetlenül elkéséltette s újra utazásokra ment. Később se telepedett le egy állandó helyen; állhatatlan, össze-vissza életet élt.

Gondolható, hogy amikor atyjuk halála után a két testvér — Albert és Hartmann — találkozott, mily végtelen idegenül álltak egymással szemben. Elválásuk óta elmúlt évek alatt Albert lelke, felesége csendes befolyása alatt is, mind finomabb lett s mindinkább telítődött a másokon való segítés vágyaival. Ugyanezen idő alatt Hartmann még jobban eldurvult, méginkább nevetés tárgyává tette embertársai nemesebb törekvéseit és méginkább durva örmökben, aljas élvezetekben találta élete célját. Gondolható, hogy ily körülmények között az együtt-lét milyen kínos volt, különösen Albertre nézve, aki végtelenül szenvedett öccse hangos durvasága, csúf beszédei és tisztátalan életmódja miatt. Természetes, hogy ebben a helyzetben Albertnek csak egy törekvése volt: valami szép és békés módon eltávolítani Hartmann-t. Sikerült is neki Hartmann-t beajánlani egy földrajzi társasághoz, amelyik megbizta Hartmann-t avval, hogy egy ismeretlen földrészt felkutatasson s e célból megfelelő tőkét bocsátott rendelkezésére. Albert meg volt győződve róla, hogy nemcsak saját magának, hanem Hartman-

nak is jót tett avval, hogy őt hozzásegítette ehhez az úlhoz, mely természetesen hosszú időre volt tervezve.

Hartmann éppen az útikészülődések legvégén volt, amikor egy levél érkezett számára. A szerencsétlen sors úgy akarta, hogy a levelet véletlenül nem ő, hanem Albert nyitotta fel, a levelet nő írta. Aláírva csak annyit volt: Mari. Egyszerű gyerekes írás. Fiala cselédleányka írhatta, akinek lénye még egészen üde és romlatlan. A levél írója nagy szeretettel, odaadással s bizalommal volt ellelve Hartmann iránt. A szeretet, ami soraiból kiáradt, oly erősnek látszott, amelyik képes megváltoztatni azt az embert, aki felé irányul. Kitűnt a levélből, hogy írója nagyon szenved s majdnem kétségbeesett helyzetben van és várja Hartmann biztatását: levélét vagy látogatását.

Mikor Albert elolvasta a levelet egészen megdöbbent attól, hogy egy ilyen nemes érzésű teremtesnek így kell szenvednie Hartmann miatt, aki bizonyára nem is szereti őt igazán, hanem csak játszik vele vagy gúny tárgyává teszi őt, mint a többi emberek is, legyenek azok nők vagy férfiak. Azonnal átadta Mari levélét Hartmannnak, aki azt mélyen megrendülve olvasta el.

— Most már nincs időm elmenni hozzá — mondotta —, az utazási expedíció tagjai mind együtt vannak, indulnunk kell. De irni fogok neki.

S írt. Ezt írta:

„Te mindent tudsz rólam. Tudod, hogy milyen ajasságokat követtem már el életemben, hogy a legdurvább neveket érdemlem meg. Ennek dacára is szeretsz. Azért szeretsz, mert tudod, hogy nem hiábavaló ez a szereteted, általa más emberré lettem. S ha visszatekerek, olyan embert fogsz látni bennem, aki méltó hozzád. S akkor örökké együtt maradunk.”

Hartmannak sietnie kellett s hátyját kérte meg, hogy sietve juttassa el a levelet Marihoz.

Ekkor azonban egy szörnyű szerencsétlenség történt. Albertnek Hartmann nyitva adta át a levelet s így Albert elolvasta azt. Mikor pedig elolvasta: nem tudott hinni a levél tartalmának. Nem tudta elhinni, hogy Hartmann igazán szívből szeretessen valakit. Nem tudta elhinni, hogy Hartmann csakugyan megváltozott, hogy csakugyan más emberként fog viselkedni. Meg volt róla győződve, hogy levelében csak játszik a szavakkal s mint már annyiszor a múltban, ezt a leányt is csak félrevezeti. Hogy csak megcsalja s áltatja soraival a kis Mari. Nem tudta Albert elképzelni, — ami pedig igaz volt —, hogy Hartmann belsejében ilyen mélyreható nagy változás mehessen végbe. Az egész levelet képmutatásnak fogta fel s azt gondolta: jobb, ha azt Mari sohasem olvassa el, mert bizonyára hitelt adna tartalmának s rettenetesen kellene csalódnia. Ebbeli meggyőződésében leghelyesebbnek tartotta, ha ő nem vesz részt Mari félrevezetésében s megsemmisíti a levelet ahelyett, hogy Marihoz eljuttatná.

S Albert tanárnak ez a tette volt minden szerencsétlenség forrása. M. I. Mari várta, várta Hartmannt vagy legalább levelet s miután egyik se jött, végső kétségbeesésnek engedte át magát. Valósággal esztét vesztette kétségbeesésében s azt sem tudta, mit cselekszik. Ebben az állapotában oly végzetes, sötét lépésekre ragadtatta magát, melyek a legszerencsétlenebb sorsba sodorták. Ebből a szerencsétlen, sötét élethelyzetéből, teljes elhagyatottságában nem tudott más kivezető utat találni, mint a legborzasztóbbat. Azt, hogy . . . megölte magát.

Ezalatt Hartmann a távolban hűséges szeretettel maradt lélekben Mari mellett. Kitarással dolgozott azon, hogy érzéseit, szokásait megváltoztassa s beváltva ígérését,

mint új ember érkezék vissza. Nem sejtette, hogy búcsúlevele nem ért Marihoz s hogy ez a kedves, édes teremtes a legszörnyűbb szenvedéseken keresztül az öngyilkosságig jut el.

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

Gondolható, hogy Albert mit érzett, amikor a kis Mari sorsáról értesült. Mindjárt úgy tűnt fel neki, hogy nem fogja túlélni ezt a szerencsétlenséget, melyet nagyrészt ő maga okozott avval, hogy nem tudott bizni és hinni Hartmann megváltozásának igazságában s azt hitte jót tesz a lánnyal, ha családásoktól kiméi őt meg s ha így kettejük dolgába beavatkozik. Azonnal megírt leplezetlen őszinteséggel mindent Hartmannnak s élesen vádolta önmagát. Hartmann így válaszolt:

„Senki sem hibás. Hogy te nem vagy hibás, azt mindenki belátja. Te jót akartál. Ami pedig engem illet, hát én felmentem önmagam. Jól tudom, hogy bárhova kerüljek is, mindenüvé a romlást viszem magammal. Ámde ez nem az én akarásomtól, vagy nemakarásomtól függ. Van én bennem valami, ami pusztít, — s bármilyen legyen is, bármily fáradtsággal törekedem is a jóra, — akár beszélek, akár hallgatok, akár vidám vagyok, akár sanyargatom magam . . . mindig csak rombolok. S mindazoknak az embereknek, akikkel találkozom, akikhez közöm van, végzetesülleg rosszra fordul a sorsuk. Valami maró anyag van bennem, pusztítok anélkül, hogy számot tudnék róla magamnak adni, — minden lélegzetvételemmel!

Folyt. köv.

Felelős szerkesztő és kiadó:

N. GÖLLNER M. A. R.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

FOGHÁZMISSZIÓ HELYSÉGE

Budapest, V., Markó-utca 16., III. emelet 28. ajtó.

Szerkesztői üzenetek.

Prison. A Magyar Tudományos Akadémia helyesírási szótára szerint az *ép*, *épen* (egészségesen), *épkéziláb*, *épeszű*, egy *p*-vel írandó. *Epp* (éppez, éppannyi), *éppen* (éppen ilyen, éppen most) határozószókat írhatjuk *akár egy*, *akár két p*-vel. Éppilyen, éppolyan, éppúgy, éppannyi szókat is írhatjuk akár egy, akár két *p*-vel is. — Gyógyításképen egy „*p*”-vel írandó, a két „*p*” csak sajtóhiba volt. — Levele intelligenciát és tanultságot árul el, nem volna kedve egy kis közleményt beküldeni?

Sz. Gy. Budapest. Küldeményeit köszönjük, az egyiket jelentéktelen változtatással közölni fogjuk. A mutatványszámokat elküldjük. Végtelen sajnálatomra betegségem miatt nem látogathatom meg, eiben fel fogja keresni egy hozzám nagyon közel álló missziós munkatársam, akinek mindent éppúgy elmondhat, mint nekem magamnak.

B. A. Budapest. „New-York számokban” című cikkünket a „Városi Szemle” című folyóirat 1930 januári számából vettük át szóról-szóra. (Ezt a szemlét a székesfőváros statisztikai hivatala adja ki.) Természetesen nincs módunkban megállapítani, hogy az ön által idézett forrás helyes-e vagy a miénk? Lehet, hogy mind a kettő, mert hiszen különböző időpontokra vonatkoznak.